

Lessen trekken

Goede politiek moet je nooit laten bederven door de feiten. Het is een oude wijsheid, maar nog altijd actueel. *Fact-free politics*. Dagelijks op uw tv te zien. Bijvoorbeeld tijdens het vragenuurtje. Of als een commissie of kennisinstituut een rapport heeft uitgebracht: hoewel geen mens al die teksten heeft kunnen lezen, zijn alle rijen alweer gesloten en de meningen gevormd. Hoe eerder en platter de *soundbite* of tweet, hoe beter. Kennis van zaken, inclusief voorkennis, lijkt daarbij steeds irrelevanter. Het gaat om de hype van de dag. Een 'nu-punt-en-elletje' scoren, zoals D66 Kamerlid Gerard Schouw het onlangs uitdrukte.

Kennis en politiek. Het is een boeiende verhouding. Positief is dat de Kamer – het belangrijkste instituut van onze democratie – erin wil investeren. Tijdens de parlementaire zelfreflectie in 2009 constateerde de Kamer een 'tekortschietend vermogen om informatie om te zetten in nuttige kennis'. Het idee ontstond om een eigen onderzoeksagenda te ontwikkelen om zo minder afhankelijk te zijn van de informatie die van de departementen komt. Daarbij zou er meer samengewerkt kunnen worden met de wetenschap. Ook zouden Kamerleden een betere ambtelijke, persoonlijke en facilitaire ondersteuning nodig hebben.

Misschien is dat laatste waar. Tegelijkertijd moet de Kamer volgens de Grondwet gewoon goed geïnformeerd worden. Het liefst ook proactief, door ministers met een eigen onderzoeksagenda. De Kamer heeft enquêterecht, maar je zou kunnen zeggen dat die stap pas aan de orde is als zij niet goed geïnformeerd wordt. Die insteek was trouwens destijds herkenbaar in de naam van het Onderzoeks- en Verificatiebureau van de Tweede Kamer (de club die een jaar geleden opging in het BOR: Bureau

Onderzoek en Rijksuitgaven). Verifiëren: controleren of informatie klopt. Wat dat betreft is de neonsculptuur aan de gevel van het gebouw waar de Tweede Kamer haar enquêtes houdt veelzeggend: "Het is niet zo!".

Een goed geïnformeerde Kamer begint met goed geïnformeerde ambtenaren en bestuurders. Wat dat betreft zijn het leerrijke tijden in Den Haag. Neem alleen al het debat over de mislukte evacuatie van de ingenieur uit Libië: ettelijke keren stellen de betrokken ministers deemoedig dat er lessen zijn getrokken. Hetzelfde geldt door de jaren heen voor uit de hand gelopen infrastructuurprojecten, IT-investeringen, onderwijsvernieuwingen en ga zo maar door. We trekken lessen, maar toch vooral lessen. Natuurlijk: leren is altijd goed. Maar de tijd dat iemand die zei dat hij van een fout of vergissing had geleerd, zich daarmee effectief immuun voor kritiek maakt, die tijd is voorbij. Achteraf roepen dat je lessen trekt is slechts geraakt. Net als je beroepen op 'de kennis van nu' trouwens. Vooral als je het wel had kunnen weten! Hoezo ben je dan *in control*? Dat geldt trouwens niet alleen voor – al dan niet zelf gecreëerde – crisissituaties, maar vooral voor langer durend falend beleid. Rob Oudkerk, u weet wel, richtte laatst in *De Volkskrant* zijn pijlen op jeugdprojecten die – zonder onderbouwing en zonder goede evaluaties – jarenlang bleven bestaan. Zonder dat iemand zich afvroeg of ze wel hielpen. Zonder dat iemand lessen wilde trekken dus! Zijn kwalificatie: we geven geld uit als kippen zonder kop. Frans Leeuw noemt het beleidshomeopathie: beleid waarin, net als in een homeopathisch middel, geen of nauwelijks werkzame stoffen aanwezig zijn.

Informatie, kennis en het op basis van informatie verbeteren van beleid en

uitvoering kunnen altijd beter. De Kamer – maar ook de burger – mag verwachten dat er klare wijn wordt geschonken over hoe een minister idealen combineert met kennis, maar ook met gebrek aan kennis. Want je kunt nooit alles weten. Zeker bij 'ongetemde problemen' is er per definitie een kennishiaat. In een volwassen democratie moet je daar eerlijk over kunnen zijn. Een zekere zelfbeheersing van controleurs en media helpt daarbij. Zo vergroten we de kans dat er ook lessen worden getrokken *voordat* een bewindspersoon naar de Kamer wordt geroepen.

.....

Auteur

Peter van der Knaap is directeur doelmatigheidsonderzoek bij de Algemene Rekenkamer en lid van de Taskforce NFI van de NBA.

